

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА»

Ніколаєв Євген Борисович

УДК 330.342.24(043.3)

**ТЕОРІЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ:
ЗМІСТ І ОСНОВНІ СУПЕРЕЧНОСТІ**

Спеціальність 08.00.01 – економічна теорія та історія економічної думки

Роздатковий матеріал до захисту
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

12 травня 2011 р.

Науковий керівник:

кандидат економічних наук, доцент
Семенов Михайло Григорович

КИЇВ — 2011

ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЙНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. Вихідні засади дослідження інформаційної економіки

- 1.1. Інформація у системі економічних категорій
  - 1.1.1. Наукова характеристика природи інформації
  - 1.1.2. Економічна сутність та класифікація інформації
  - 1.1.3. Інформація у системі однопорядкових категорій
- 1.2. Теорія інформаційної економіки як складова концепцій соціально-економічного розвитку суспільства
  - 1.2.1. Розвиток досліджень ролі інформації в економічних процесах
  - 1.2.2. Риси інформаційної економіки у технологічній концепції суспільного розвитку
  - 1.2.3. Зміст інформаційної економіки та предмет її теорії
  - 1.2.4. Секторальні моделі суспільного виробництва у контексті непослідовностей категоріального апарату

Висновки до розділу 1

РОЗДІЛ 2. Основні проблеми теорії інформаційної економіки

- 2.1. Вплив інформації на процес виробництва
  - 2.1.1. Особливості економічної інформації як ресурсу та результату виробництва
  - 2.1.2. Неузгодженості особливостей інформаційного виробництва із мікроекономічними моделями поведінки виробника
  - 2.1.3. Невизначеність природи вартості інтелектуального продукту
- 2.2. Суперечності інтелектуальної власності з погляду теорії інформаційної економіки (на прикладі авторського права)
  - 2.2.1. Загальна характеристика інтелектуальної власності та авторського права
  - 2.2.2. Інтелектуальна власність як сучасний економіко-правовий парадокс
- 2.3. Неузгодженості сучасної методології теорії інформаційної економіки
  - 2.3.1. Зміст сучасної методології наукового пізнання
  - 2.3.2. Основні методологічні особливості дослідження проблем інформаційної економіки
  - 2.3.3. Теорія інформаційної економіки як нова парадигма економічної науки

Висновки до розділу 2

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Основною метою дослідження є розкриття суперечностей ключових засад і положень теорії інформаційної економіки.

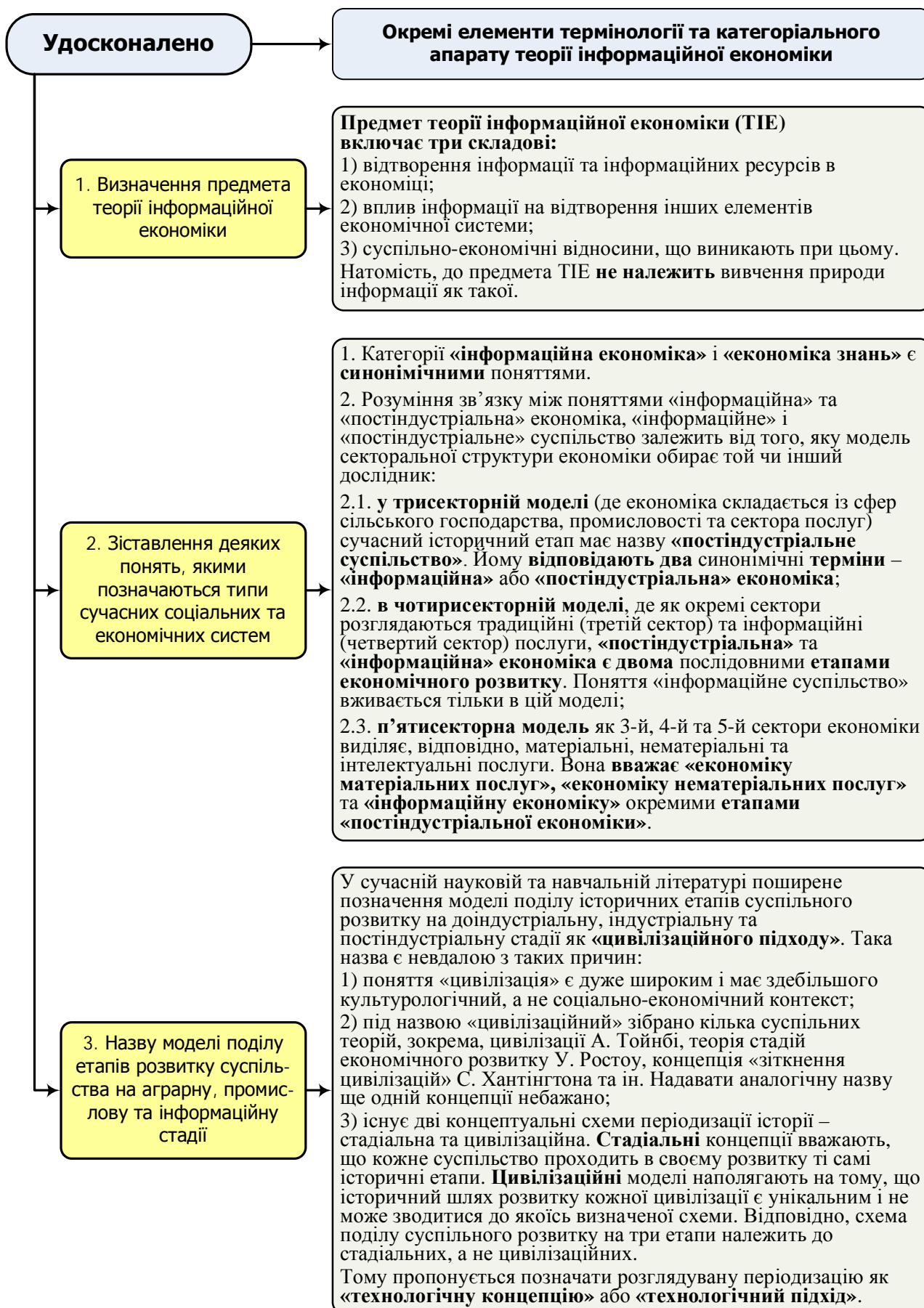
Для досягнення вказаної мети було поставлено такі завдання:

- охарактеризувати зміст інформаційної економіки;
- дослідити передумови та історію виникнення теорії інформаційної економіки, визначити її предмет дослідження;
- визначити сутність, взаємозв'язок та непослідовності в системі основних категорій, якими оперує теорія інформаційної економіки;
- виявити особливості функціонування інформаційної економіки, які суперечать закономірностям, обґрунтованим економічною наукою для традиційних економічних процесів у матеріальній сфері;
- розкрити найважливіші методологічні риси та неузгодженості теорії інформаційної економіки.

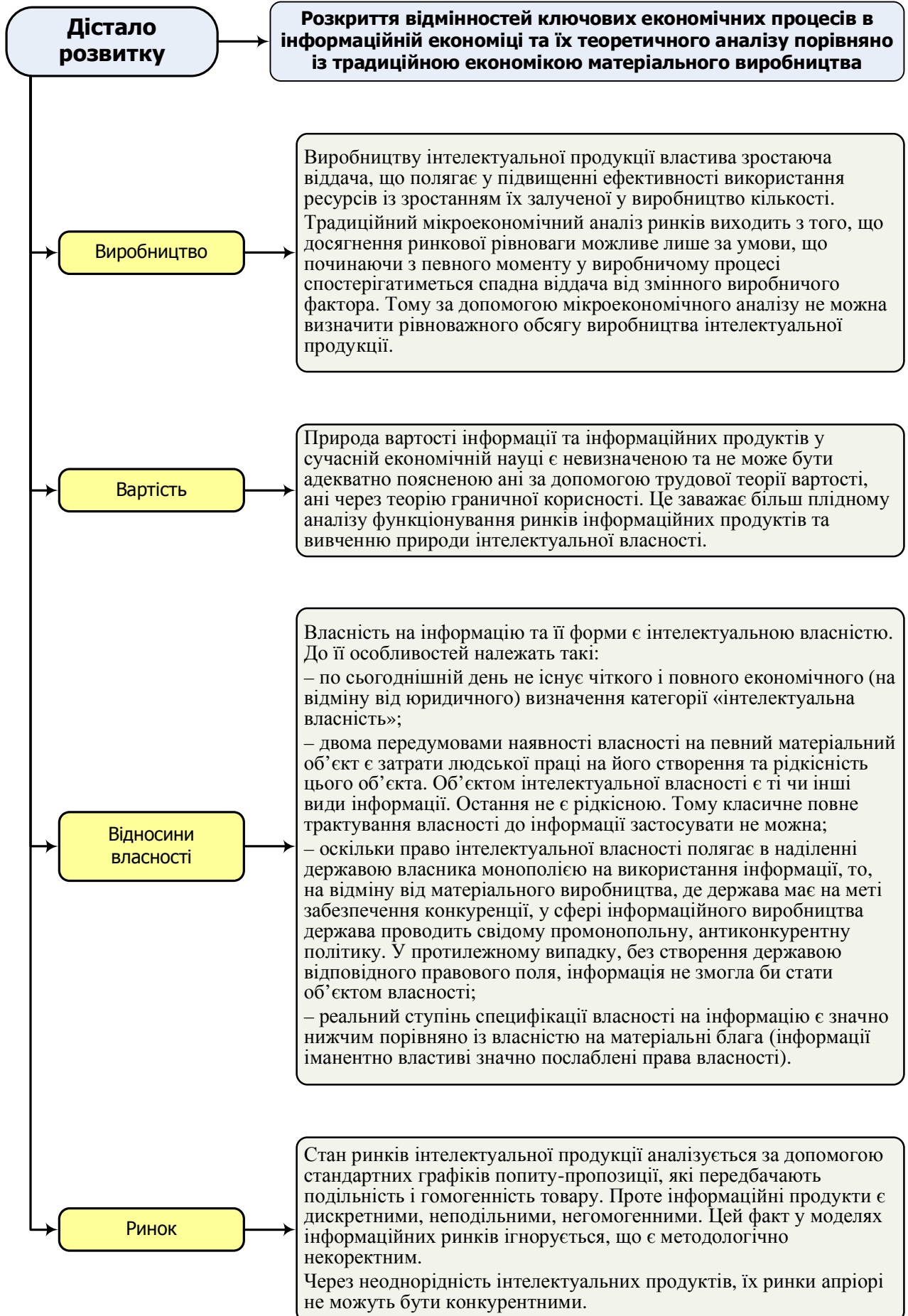
Об'єктом дослідження є інформаційна економіка.

Предметом дослідження є теорія інформаційної економіки як сукупність наукових знань про функціонування інформаційної економіки.

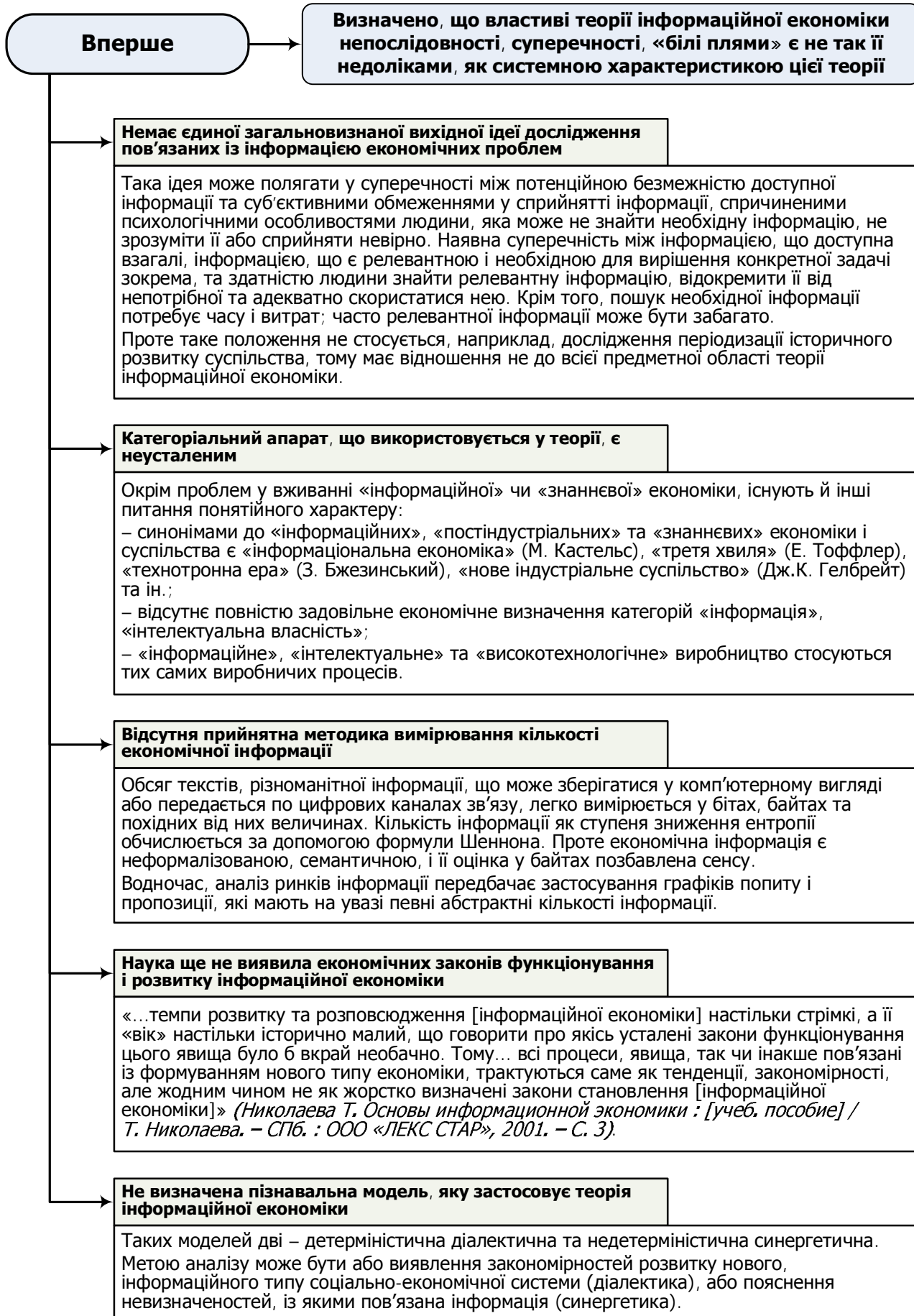
Основні наукові результати дослідження – 1

Основні наукові результати дослідження – 2

Основні наукові результати дослідження – 3

Параметри соціально-економічних систем за технологічною класифікацією

Параметр	Аграрне суспільство	Індустріальне суспільство	Постіндустріальне суспільство
Системні характеристики			
Домінантна система у тріаді людини	Біо-	Праце-	Соціо-
Цільова функція	Вживання	Економічне зростання	Підвищення якості життя
Часовий горизонт	Орієнтація на минуле, відповіді на конкретні ситуації	Прийняття до конкретних сучасних ситуацій	Орієнтація на майбутнє, наукове передбачення
Методологія пізнання	Від конкретного до загального	Від загального до конкретного	Системно-синергетичний аналіз
Галузева структура			
Економічний сектор	Первинний (видобувні галузі)	Вторинний (обробні галузі)	Третинний (послуги, інформація)
Провідна галузь	Сільське господарство	Промисловість	Сектор послуг
Розподіл активного населення по сферах зайнятості	Сільське госп-во – >40% Промисловість – 15-25% Сфера послуг – <12%	Сільське госп-во – 10-20% Промисловість – >40% Сфера послуг – 15-20%	Сільське госп-во – <10% Промисловість – <20% Сфера послуг – >50%
Технологічні параметри			
Технологічний спосіб виробництва	Ручний	Машинний	Автоматизований, творчий
Технічна основа	Прості знаряддя праці	Машини і системи машин	Автоматизовані виробничі системи, індивідуальне виробництво
Базові технології	Трудомісткі	Капіталомісткі	Наукомісткі
Капітальна основа	Землеробський капітал	Промисловий капітал	Фінансовий та корпоративний капітал
Чинник підвищення продуктивності виробництва	Кількісне збільшення трудових зусиль та природних ресурсів (особливо землі)	Залучення нових енергетичних джерел, здатність їх децентралізувати	Технологія генерування знань, обробки інформації та символічної комунікації
Основний виробничий ресурс	Сировина	Енергія	Інформація
Провідний тип ринкового обміну	Обмін сировиною	Обмін енергією	Обмін інформацією
Освіта і наука			
Рівень освіти	Освіта на базі практичного досвіду	Професійна підготовка, інженерно-технічна освіта	Університетська освіта та спеціалізація; „освіта протягом усього життя”
Роль освіченості усього населення	Мала	Велика	Дуже велика
Необхідність у вищій освіті громадян	Дуже мала	Середня	Дуже велика
Частка ВВП, що витрачається на всі рівні освіти	<1%	3-5%	>7%
Характер освіти	Коротка	Середня	Безперервна
Тривалість очної освіти	2-7 років	10-15 років	Понад 18 років
Значення наукових досліджень	Мале	Середнє	Дуже велике
Частка ВВП, що витрачається на науку	<<1%	1-1,5%	2-3%

Параметр	Аграрне суспільство	Індустріальне суспільство	Постіндустріальне суспільство
Характеристики трудової та виробничої діяльності			
Трудова основа	Фізична праця	Механізована праця	Автоматизована та інтелектуальна праця
Тип трудової діяльності	Видобування	Виготовлення	Обробка даних
Характер праці	Взаємодія людини із природою	Взаємодія людини із перетвореною природою	Гра між людьми (взаємодія людини із іншою людиною)
Основні професії	Селянин Гірник Рибак	Напівкваліфікований робітник Інженер	Професійні та технічні працівники Вчені
Мотивація до праці	Силовий примус	Економічний примус	Самомотивація, пов'язана із самореалізацією людини
Форма привласнення продукту праці	Колективна праця необхідна через низький розвиток технологій	Застосовується наймана праця, має місце експлуатація	Індивідуальний/сімейний характер праці
Соціальні та демографічні характеристики			
Рівень урбанізації	<25%	60-70%	Знижується
Очікувана тривалість життя	32-40 років	60-70 років	Понад 70 років
Вільний час	3 роки	12 років	19 років
Інформаційні параметри			
Інформаційна основа	Стихийно формовані інформаційні блоки	Розподілено-трудова інформаційно-цільові підсистеми	Єдина інформаційно-цільова система
Основний спосіб збереження інформації	Письмова інформація	Друкована інформація	Комп'ютерна інформація
Роль зв'язку, збереження і руху інформації	Дуже мала	Середня	Дуже велика
Частка ВВП, що витрачається на зв'язок та інформацію	<<1%	2-3%	>8-9%

Таблицю складено на основі джерел:

Башнянин Г. Політична економія : [навч. посіб.] / Г. Башнянин, Є. Шевчук. – Львів : Новий світ-2000, 2005. – С. 87;

Белл Д. Грядущее постиндустриальное общество. Опыт социального прогнозирования / Д. Белл. – [Изд. 2-ое, испр. и доп.]. – М. : Academia, 2004. – С. 158;

Білоус В. Синергетика та самоорганізація в економічній діяльності : [навч. посіб.] / В. Білоус. – К.: КНЕУ, 2007. – С. 113;

Глобалізація і безпека розвитку : монографія / [О. Г. Білорус (кер. авт. кол. і наук. ред.), Д. Г. Лук'яненко, М. О. Гончаренко та ін.]. – К. : КНЕУ, 2001. – С. 451;

Иноземцев В. Современное постиндустриальное общество: природа, противоречия, перспективы : [учеб. пособие] / В. Иноземцев. – М. : Логос, 2000. – С. 16-17;

Картунов О. Ідеї майбутнього інформаційного суспільства та суспільства знань у творчій спадщині Френсіса Бекона / О. Картунов // Політичний менеджмент. – 2007. – №1. – С. 39;

Мельник Л. Информационная экономика / Л. Мельник. – Сумы : ИТД «Университетская книга», 2003. – 288 с.

Пенькова І. Інформаційна економіка: питання теорії : [монографія] / І. Пенькова. – Донецьк : ДонНТУ, 2006. – 296 с.;

Садыков Т. ИНОН и основы теории информационной экономики / Т. Садыков // Вестник КазГУ : Серия экономическая. – Алматы. – 1998. – №10. – С. 3-12;

Толстяков Р. Основные факторы формирования информационной экономики : автореф. дис. на соискание науч. степени канд. экон. наук / Толстяков Роман Рашидович ; Тамб. гос. ун-т им. Г.Р. Державина. – Тамбов, 2003. – 20 с.